

Lietas + Idejas + Muzealizācija = Mantojums Muzeoloģiskā pieeja

Dr. Martins R.Šērsers, ICOM viceprezidents un *Alimentarium* Pārtikas muzeja Vevē, Šveice, direktors. Pamatreferāts nolasīts 2008.gada 17.martā.

Sāksim no paša pasaules sākuma - pasaules, lai kas tā būtu!

Pasaule sastāv no faktiem

Fakti vai apstākļu kopums ir priekšstati, notikumi un lietas. Mūsu nolūkiem īpašu uzmanību pievēršsim lietām. **Cilvēks** eksistē gan ārpus, gan iekšpus šīm trim pasaulēm. Būdam subjekts, cilvēks ģenerē domas un idejas, piedalās notikumos, iesaistoties darbībā, un eksistē saistībā ar lietām. Būdam objekts, cilvēks ir domu un ideju turētājs, (pasīvs) notikumu dalībnieks un, plašā nozīmē, arī lieta. No šīs perspektīvas raugoties, institūcijas ir „cilvēku kopības”. Cilvēks ir „lieta”, piemēram, izpētes objekts; viņam pastāvīgi draud briesmas (politiskas, zinātniskas u.c.) tikt uztvertam nepareizi kā lietai.

Aplūkosim tuvāk šos trīs terminus: priekšstati, notikumi un lietas.

Priekšstati ir intelektuālas abstrakcijas. Tie eksistē cilvēkā; tie ir ideālas domu vienības ar racionālu un/vai emocionālu, un/vai intuitīvu iedabu. Domas izpaužas rīcībā un lietās. Tikai tā priekšstati var tikt komunicēti.

Notikumi ir plānota rīcība vai neparedzēti gadījumi.

Lietas ir viss ķermeniskais un konkrētais. Lietas kļūst nozīmīgas cilvēkiem tikai tad, kad tās tiek uztvertas ar sajūtām – materializētas. Ar terminu „lieta” plašā nozīmē tiek saprasts tas, kas atrodas ārpus cilvēka priekšstatu un ideju sfēras un ko simbolizē attiecības „es – tas”. Pateicoties materialitātei, lieta ir uztverama un lietojama tā, kā to norāda vārda „objekts” latīņu izcelsmes sakne: tas, kas tiek mests ceļā vai aiz kā aizķeras kāja.

Tādējādi mūsu ļoti plašā termina „lieta” definīcija ietver visu, kas kaut kur un kaut kad ir ticis atveidots vai izteikts materiālā formā, ieskaitot tādas tik ļoti acumirkļīgas un nemateriālas parādības kā valoda un mūzika. Šādā nozīmē visa fiziskā, dzīvā pasaule, tai skaitā cilvēku suga, var tikt iekļauta šajā definīcijā. Lietas ir universālas un visuresošas; bezlietu kultūra nav iedomājama; bez lietām cilvēks nevar ne izdzīvot, ne attīstīties.

Lietām ir **strukturālais** un **kultūras** aspekts. Pirmais attiecas uz lietas materialitāti, otrais – uz tās lietojuma un jēgas kontekstu. Lietām ir strukturālā un kultūras „biogrāfija”. Artefakti ir radīti, par pamatu ņemot priekšstatu vai ideju (sauktu arī par „konceptuālo identitāti”). To var saukt arī par lietas būtību. Savas „dzīves” laikā gan artefaktiem, gan dabas objektiem parasti ir vairākas strukturālās un funkcionālās („faktiskās”) identitātes līdz pat to pašreizējam statusam, ieskaitot to („aktuālā identitāte”), un tālāk līdz to nāvei, notiekot sairšanai, nodilšanai, sabrukšanai u.c. Katrs objekta „biogrāfijas” periods ir saistīts vai nu ar informācijas zudumu vai pieaugumu. Atšķirība starp šīm dažādajām identitātēm ir īpaši nozīmīga muzealizācijā

un restaurācijā. Šīs identitātes piedzīvo arī pastāvīgas pārmaiņas saistībā ar piedēvētajām vērtībām (kultūras aspekts).

Nekas nav sakāms par tām lietām (no dabas objektu apakškopas), kuras cilvēks nekad nav skatījis vai par kurām nekad nav domājis.

Lietas ir svarīgas tikai saistībā ar cilvēku un sabiedrību

Gan filoģenētikā¹, gan ontoģenētikā² cilvēka un lietu attiecības apsteidz valodas attīstību. Cilvēka un lietu attiecības veido cilvēka eksistences fundamentālo fenomenu un ir būtiskas indivīda un kolektīva dzīvē. Lietas kļūst nozīmīgas vienīgi cilvēka līdzdalības rezultātā. Kolektīvā atmiņa nav iespējama bez materialitātes vai vieliskuma.

„Patiesība”, lai kāda būtu tās definīcija, nav rodama pašās lietās, bet gan cilvēka un lietu attiecībās, cilvēka radītajā lietu interpretācijā un definīcijā. Būtībā cilvēks var vienīgi subjektīvi – un apzināti – konceptualizēt apkārtējo pasauli; viņš nekādi nespēj izskaidrot, kā izpaužas lietu realitāte. Tomēr jāatzīmē kāda iezīme: lietas ir patiesas pašas par sevi, t.i., tās atsaucas uz sevi un savu eksistenci.

Cilvēka attiecības ar lietām – „es-tas” prakse pretstatā „es-tu” attiecībām – nosaka utilitārā funkcija un piedēvētās vērtības, tāpēc šie abi aspekti vienmēr ir vismaz potenciāli klātesoši. Tie nosaka cilvēka un lietu komunikāciju, kā arī komunikāciju starp cilvēkiem ar lietu palīdzību. Nav tāda artefakta, kam piemistu vienīgi utilitāra vērtība, un nav tāda artefakta, kas būtu vienīgi neutilitārs. Artefaktu lietojot, zināma loma vienmēr ir iracionāliem momentiem – emocijām un vērtībām; pretēji tam – pat „skaistam” (u.tml.) artefaktam vienmēr piemīt kaut neliels utilitārais aspekts. Pašsaprotami tiek uzskatīts, ka muzejs piedalās nozīmes veidošanas procesā, runājot par kolektīvi un institucionāli piedēvētajām vērtībām.

Utilitārā funkcija (starpniecība jeb mediācija starp cilvēku un situāciju/darbību) ir lietu instrumentalizācija ar cilvēka starpniecību specifiskiem nolūkiem. Tomēr šī funkcija vai nolūks var būt ārkārtīgi niecīgs vai būt tikai iespējams, kā tas ir mākslas darbu gadījumā, kuri to radīšanas laikā netika kolekcionēti kapitāla ieguldīšanas nolūkos.

Kulta artefaktam arī ir funkcija savienojumā ar dominējošo, maģiski simbolisko vērtību, kura tam piemīt no sākuma vai tiek piedēvēta vēlāk. Saistībā ar mākslu vieglāk var runāt par objekta „primāro funkciju” (piemēram, prieks, dekorācija, sabiedrības atsauksmes), nevis „utilitāro funkciju”. Tomēr „autonomās mākslas” darbi

¹ Bioloģijas apakšnozare, kas nodarbojas ar ģenētisko sakaru meklēšanu starp sugām. Pamatideja ir salīdzināt specifiskus sugu simbolus (īpašības, pazīmes), pieņemot, ka līdzīgas sugas ir ģenētiski tuvas. Skatīt tiešsaistē:

<http://www.google.lv/#hl=lv&biw=1259&bih=868&q=filo%C4%A3en%C4%93tika&aq=f&aqi=&aql=&oq=&fp=69af8179ffb81620> (skatīts 27.04.2011).

² Ontoģenēze: Organisma individuālā attīstība no zigotas līdz dabiskajai nāvei. Ontoģenēzē realizējas organisma iedzimtā informācija konkrētos vides apstākļos.

Skatīt tiešsaistē: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:yWTXeI4N-wEJ:latvijas.daba.lv/vardnica/lat-ang/09510955.htm+onto%C4%A3en%C4%93ze&cd=8&hl=lv&ct=clnk&gl=lv&source=www.google.lv> (skatīts 27.04.2011).

(mākslas darbi pašas mākslas dēļ) ir robežgadījums. Tie ir eksistējuši kā jauna realitātes pieredze kopš antīkās pasaules laikiem; tie atdzima renesanses laikā un atjaunojās vēlāk 19.gadsimtā. Māksla pašas mākslas dēļ ir „pašattiecināma”, jo tā „vienkārši ir”. Šie darbi ir mākslinieka kreatīvi komunikatīvas izpausmes, papildītas ar darba radītāja piešķirtajām vērtībām. „Ģēnija teorija” noraida jebkuru mākslas utilitāro funkciju. Tieši šī pieeja deva iespēju radīt „mākslas kolekcijas”. Mākslas darbiem, kuri radīti īpaši muzejam, gandrīz nav nekā kopīga ar muzealizācijas procesu. Ir ļoti svarīgi nodalīt mākslas ekspozīcijas no mākslas vēstures ekspozīcijām.

Idejas vai **vērtības** lietai un/vai materiāliem, ko tā ietver, piedēvē indivīdi (saskaņā ar savu „dzīvesveidu”) un sabiedrība (saskaņā ar grupu un institūciju piedāvāto „laikmeta stila” atspoguļojumu). Vērtības piedēvēšana var būt racionāla un/vai emocionāla; šīs vērtības var būt iekšējas vai ārējas saistībā ar utilitāro funkciju.

Apzinātais vai neapzinātais vērtību piedēvējums un nozīmes veidošana attiecībā uz lietām ir būtiskas cilvēkam arī sociālās diferenciacijas dēļ; lietas vērtība un nozīme nepastāv pati par sevi, tā ir (relatīvi) neatkarīga no materiālās formas. Vērtības piedēvēšanas pamatā ir objekta raidītais fiziskā un sajūtu tēlu kopums. Indivīdi un sabiedrība var uztvert vērtību un nozīmi atšķirīgi, un šīs vērtības var pastāvīgi mainīties. Katra lieta, atkarībā no tās telpiskās un laika pozīcijas cilvēka un lietu attiecību matricē, var vienlaicīgi ietvert sevī dažādas vērtības un/vai nozīmes.

Runājot par vērtībām kā nemateriālā mantojuma daļu, ir lietderīgi padomāt arī par citiem jēdzieniem, piemēram, „auru”, kas izstaro no objekta (un tai radniecīgiem jēdzieniem: „autentiskums”, „vecums”, „oriģināls”); fetišismu; „lietu nozīmi”; „atmiņas provocējošo spēju/kapacitāti”; „objekta atmiņas raisošām kvalitātēm” un „autentiskuma valdzinājumu”. Nekad nevar iepriekš zināt kādas lietas vai tajā ietvertās jēgas nozīmi, simbolismu vai atbilstību; simbolu, ko ietver sevī kāds objekts. Lietas nav vienīgi materiālie produkti, kas pilda specifiskas funkcijas, tās vienmēr ir arī individuāli un kulturāli pozicionēti produkti, t.i., ideju izpausmes līdzekļi.

Pretēji specifiskajai utilitārajai funkcijai, kam atvēlētais laiks ir ierobežots, piedēvētajām vērtībām – īpaši ideālajām vērtībām – ir lemts būt pastāvīgām. Saglabātāja (veltie) centieni dāvēt lietām „mūžīgo dzīvi” ir pielīdzināmi centieniem pieveikt objekta materialitāti un neatkāpties no tam piedēvētajām vērtībām. Šīs piedēvētās vērtības var pārdzīvot pašu lietu; tādā gadījumā objekts tiek vispārināts, tipizēts, mistificēts un nebeidzami reproducēts kā, piemēram, krusts kristietībā vai stops, kas simbolizē Šveices patērētāju kvalitāti, brīvību un neatkarību. Un, protams, kā smiltis Riodežaneiro iedzīvotājiem!

Dažādašas vienas un tās pašas lietas „dzīves ilgums” (fiziskais veidols, utilitārā funkcija, materiālā vērtība) apgrūtina objektu interpretāciju, konservāciju (*conservation*) un saglabāšanu (*preservation*). Kura no agrākās „dzīves stadijām” būtu restaurējama? Šī problēma tiek izvirzīta visai atšķirīgi citās kultūrās, kur ideja ir daudz nozīmīgāka par objekta materialitāti. Objektu lietošana noteikta vēstījuma raidīšanai izstādē ir tik grūta tieši tāpēc, ka objekts vienlaicīgi var iemiesot sevī tik daudz dažādu (pagātnes un tagadnes) vērtību.

Vērtības piedēvēšana nav ne universāla, ne viennozīmīga; pretstatā objekta utilitārajai funkcijai, tās noteikšana paver manipulēšanas iespējas. Šajā gadījumā ignorējot negatīvās politiskās konotācijas, tas vienkārši nozīmē, ka lietas var tīšuprāt tikt piepildītas ar vērtībām (un to interpretācijām), kas, savukārt, noved pie informācijas izmaiņām un lietas atsvešināšanos no oriģinālā konteksta. Tam ir organiska saistība ar muzealizācijas procesu. Ikvienu lēmumu kaut ko kolekcionēt un saglabāt mērķiem, kas nav tieši saistīti ar lietu utilitāro funkciju, ietekmē izsvērts nodoms. Šajā ziņā, ekspozīcijas nekad nav objektīvas vai neitrālas, tās piedāvā konkrētu (vēsturisku) ainu.

Objekti var būt komunikācijas instrumenti tikai tāpēc, ka to vērtība tiek komunicēta ar zīmju un simbolu palīdzību. Piemērs ir pašreizējā tendence pasniegt tādas Ziemassvētku un dzimšanas dienas dāvanas, kuru piedēvētā vai simboliskā vērtība pārsniedz utilitāro funkciju.

Ir neiespējami uzrakstīt izsmelošu vērtību sarakstu. Var izšķirt divas vispārējās jomas: **materiālās vērtības** (monētārā vai bartera vērtība) un **nemateriālās** jeb **ideālās vērtības** (estētiskā, piemiņas, zināšanu un simboliskā vērtība. Muzeoloģija!) Materialitātes un ar to saistīto terminu „autentiskums” un „identitāte” relatīvais nozīmīgums ir saistīts ar konkrēto laikmetu un tajā dominējošo filozofisko strāvojumu. Rietumu modernajā pasaulē vērtības ir saistītas ar materialitāti (objektu fetišisms), kas ir mainījusies sekularizācijas procesa rezultātā. Taču senākiem laikiem vai daudzām ne Rietumu civilizācijām tas ir citādāk. Šajās kultūrās identitāte ir saistīta ar rituāliem un simbolismu, materiālais objekts – trauks, tā sakot – ir maināms vai atjaunojams, kamēr tajā iemiesotais paliek nemainīgs. Tādējādi, primārs ir nemateriālais, nevis materiālais (kas ekstremālos gadījumos var tikt iznīcināts). Tomēr „nemateriālajam mantojumam”, lai to varētu komunicēt un izbaudīt, kaut kādā veidā ir jābūt saistītam ar kaut ko materiālu, lai cik gaistošs tas būtu. Ķīniešu Tang templis var būt "autentisks", pat trūkstot oriģinālajām celtnes daļām; tā „dvēsele” var tikt manifestēta nebeidzamā, atjaunojamā materialitātē: celtnē ar pareizām proporcijām, formām, krāsām u.c.

Muzealizācija ir lietu kā zīmju ideālo vērtību saglabāšana

Būtībā objektus var kolekcionēt un saglabāt to utilitārās funkcijas un/vai tiem piedēvētās vērtības dēļ. Objektu kolekcionēšanu un saglabāšanu, balstoties uz piedēvētajām ideālajām vērtībām, motivē heuristiski, estētiski, simboliski vai atceres apsvērumi.

Vai muzeji pirmām kārtām kolekcionē informāciju? Jā, muzeji ir zīmju kolekcionētāji. Muzealizācijas process – kultūras vērtību pasargāšana no materiālās pasaules dabiskās sairšanas – ir specifiska realitātes piesavināšanās, to nošķirot, dekontekstualizējot. Objekti tiek fiziski savākti, lai tos pasargātu un saglabātu, taču patiesībā tiek muzealizētas cilvēka un lietu īpašās attiecības, zīmes (informācija, nozīme, procesi). Cik vien iespējams, tiek savākta arī informācija par objekta oriģinālo kontekstu, lai padarītu objektīvāku muzealizācijas procesu – kā nekā no konteksta izņemtajiem objektiem šo zināšanu pietrūks. Vākšana sākas, tiklīdz kaut kas tiek izņemts no oriģinālās atrašanās vietas. Vai šādas darbības atspoguļo cilvēku

tieksmi uzveikt nepastāvību? Fiziskais objekts var tikt uzskatīts par savācamās informācijas izpausmes līdzekli – tomēr šis uzskats ne vienmēr tiek atbalstīts.

Muzealizāciju var pielietot visām dabiskas izcelsmes un cilvēku radītām lietām, kā arī saglabāšanā *in situ*. Piemēram, siera ražotnes vai alus brūži ir pārtapuši tā sauktajos „dzīvajos muzejos”, kas ražo savas preces tradicionālajā veidā. Šī ir īsta ekspozīcijas situācija, kurā – tāpat kā gadījumos ar restaurētiem atsevišķiem objektiem – centrā ir funkcijas saglabāšana. Muzeoloģiski izsakoties, būtībā nav atšķirības starp sudraba tasīšu kolekciju un kalnu, augu un dzīvnieku kolekciju jebkurā nacionālajā parkā; abas kolekcijas saglabā lietas ideālu apsvērumu dēļ, cerot novērst turpmākās pārmaiņas. Ekstrēmā gadījumā muzealizēt var pat cilvēkus, kad pagātnes stāvoklis tiek idealizēts un uzturēts bez izmaiņām. Muzeji sastopas ar specifiskām problēmām saistībā ar vēstures muzealizēšanu („rekonstrukcijām”).

Muzealizācija ir pagaidām neskaidrs/nenoteikts, apturams un atgriezenisks process; būtībā tas var notikt jebkurā laikā un jebkurā vietā gan indivīda, gan sabiedrības līmenī. No etimoloģijas viedokļa raugoties, termins „muzealizācija” attiecas vienīgi uz kolekcionēšanu, saglabāšanu, eksponēšanu u.c., kas notiek muzejā. Tomēr šī parādība ir universāla.

Muzealizācija nodrošina vairāk nekā vienīgi objektu fizisko drošību (apslēpts dārgumu krājums); tā garantē krājumam arī intelektuālo vērtību, emocionālo vērtību (atcerēšanās/atmiņa), reliģisko vērtību (simboli), estētisko vērtību („izcilību” kolekcija) un zināšanu vērtību. Muzealizācija individuālā līmenī un sabiedrības līmenī nav identiska, tiesa, atkarībā no konteksta tās rezultātā viena un tā pati lieta bieži iegūst atšķirīgu statusu. Tikai tas vien, ka viens cilvēks var muzealizēt kādu lietu, nenozīmē, ka šai lietai piemīt tāda pati kvalitāte citu acīs. Šajā sakarā labs piemērs ir kaut vai mākslas un kulta priekšmeti baznīcās. Muzealizācijas procesus individuālā līmenī nosaka gan indivīda un sabiedrības biogrāfija, gan personiskā vērtību sistēma. Muzealizācijas procesus kolektīvā līmenī nosaka kompleksi sabiedrībai aktuāli jautājumi.

Muzealizācijas procesa atgriezeniskums ir nozīmīgs faktors; ikvienam savāktajam objektam var atdot tā sākotnējo utilitāro funkciju vai piešķirt jaunu funkciju. Lietas fiziskais veidols un forma nemainās, objektam „ieejot” muzejā vai ‘izejot’ no tā, izņemot to, ka priekšmetam ir ticis piešķirts inventāra numurs. Mēs nerunājam par iespējamiem saglabāšanas vai restaurācijas pasākumiem, jo arī tie varētu būt veikti ar nolūku saglabāt normālu funkcionēšanas spēju. Vienīgais, kas mainās, ir piedēvētās vērtības.

Ar muzealizācijas procesa palīdzību lietas tiek pārvērtētas un iegūst jaunu kvalitāti – **muzealitāti**. Lietas kļūst par **dokumenti**em – individuālās vai kolektīvās atmiņas un tradīciju nesējiem, un tās kļūst par **liecībām** ar noteiktu signālu kvalitāti, kas nav raksturīga pašām lietām. Šos dokumentus un liecības sauc par **muzeālijām**.

Tradīcijas veidojošs muzealizācijas process apstādina dinamiskos procesus. Citiem vārdiem sakot: muzealizācijas procesā lietu sākotnējais gars un vienojošais sociālais konteksts pazūd; paliek „fiziskais ietvars”, kas tiek zinātniski un sistēmiski klasificēts kā ilustrācija vai pamatojums. Patiesību sakot, objekts tiek izglābts ar tā „nāves” palīdzību („aiziešana” no sava pirmā konteksta). Muzealizācija nozīmē arī pieņemt

kāda svešinieka, kaut kā cita noteikums. Muzealizēta lieta kļūst par kaut ko citu nekā tās iepriekšējā realitāte, lai gan fiziski tā ir identiska tai lietai, kas tā reiz bija. Objekts ir reāls, taču tas vairs nav atrodams starp reālajām lietām.

Vienā ziņā var runāt par objekta pārvietošanu no specifiska laika/vietas konteksta uz jaunu kontekstu ārpus laika un telpas, no diahronijas uz „mūžīgu” koncentrēta laika sinhroniju. Vispār muzejā vienlaicīgi tiek prezentēti dažādi laiki un dažādas telpas. Piemēram, attiecībā uz ekspozīciju var nošķirt laiku, kad ekspozīcija tika radīta un kad šo ekspozīciju aplūko skatītājs. Kurai darbībai būtu jāpiesaista eksponētās tēmas laika „rāmis”?

Katram objektam ir sava vēsture, kas apmeklētājiem lielākoties nav zināma. Ekspozīcijā šie objekti kļūst par jaunas vēstures daļu jaunā temporālā kontekstā. Tomēr, ja šiem muzealizētajiem objektiem nav radīta jauna vide, t.i., ja tie vienkārši ir novietoti viens otram līdzās (krātuvē) bez jebkāda konteksta, tad var runāt par pāreju uz anahroniju. Patiesi, sinhronija – dažādu laikmetu lietu vienlaicīgums – var pastāvēt sarakstā, kurā fiksēts objektu lietojums reālajā dzīvē (parasti aptverot vairākas paaudzes); tomēr daudz spēcīgāk sinhronija dominē kolekcijas fiktīvajā realitātē, kurā tā var reprezentēt gadu miljonus.

Termins „dokuments” attiecināms uz muzealizētiem objektiem. Dokuments – muzealizēts objekts – ir unikāls un anekdotisks; bez papildu paskaidrojuma tas nevar dot nopietnu ieguldījumu kompleksas struktūras izpratnē. Piemēram, nazim ekspozīcijā ir pavisam cita nozīme nekā tam pašam nazim tā oriģinālajā kontekstā. Eksponeējot to kopā ar citiem nažiem heirstiskā³ ansablī, top skaidra šī instrumenta „pamatā esošā realitāte”, šis objekts zināmā mērā tiek abstrakti idealizēts un neitralizēts. Tas pats nazis iegūs pavisam citu nozīmi kriminālistikas kolekcijas kontekstā.

Kā iepriekš tika minēts, muzeja objekti aptver tikai muzealizēto objektu daļu. Atlases jautājums muzeju krājumam ir īpaši nozīmīgs. Krājuma politika, lai kā definēta, vienmēr pamatojas sociāli definētos kritērijos, kuri izpaužas kā pašreizējo, dominējošo akadēmisko un estētisko tendenču refleksija. Lai cik neitrāli formulēti vai lai kādi tematiskie un/ģeogrāfiskie kritēriji (parauga, tipiskie, reprezentatīvie, nedalāmie, fundamentālie, inovatīvie, modeļa rakstura) pielietoti atlases procesā, tas saglabā kultūras specifiku. Savukārt tas atlases/izvēles procesu – vēstures „ražošanu” – potenciāli pakļauj kļūdām un manipulācijām, respektīvi, padara bīstamu.

Šī iemesla dēļ – un tāpēc, ka muzeji neargumentējot prezentē savu autoritatīvo pozīciju – muzeja spēku nevajadzētu novērtēt pārāk zemu. Muzeju tendenciozas lietošanas potenciāls īpaši saglabājas neplurālistiskās sistēmās. Atcerēsimies kaut vai vēstures negodīgu izmantošanu nacionālsociālisma vai citas totalitārās diktatūras periodā. Vai arī atsauksim atmiņā incidentu, kad kādas jaunas Āfrikas valsts vadītājs zīmīgi sacīja, ka viņam ir vajadzīga – sekojošā secībā – spēcīga armija, funkcionējoša radiostacija un nacionālais muzejs. Nacionālie muzeji, lai arī reti okupēti politisko apvērsumu laikā, bieži tiek slēgti un vēlāk pārveidoti. Visbeidzot, konflikti starp

³ 1. Loģisku paņēmieni un metodisku likumu sistēma (patiesības atklāšanai), kuri parasti nav izpētīti un pierādīti.

2. Mācīšanas metode, kas veicina aktivitāti, atjaunību.

Skatīt tiešsaistē: <http://www.tezaurs.lv/lvv/?vards=heiristika> (skatīts 27.04.2011).

pēctecīgajām valstīm bijušajā Dienvidslāvijā ar apzinātu kultūras mantojuma iznīcināšanu ir nožēlojams piemērs. Diemžēl šādi notikumi reti tiek atspoguļoti ekspozīcijās. Šādos gadījumos ētikas vadlīnijas prasa rīkoties atbildīgi.

Lietas + Idejas + Muzealizācija = **Mantojums.** Lietas pašas par sevi nekad nav pietiekamas. Mums vienmēr vajag jēdzienus un idejas. Un nekad neaizmirstiet: muzealizācijas process ir gribas akts. Tāpēc, ka mantojums kā veselums ir tik nozīmīgs, man patīk termins *heritoloģija*.

Ir lietas, kuras jau eksistē (**natūrfakti**), un lietas, kuras ir radījusi cilvēce (**artefakti**). Abas kategorijas tiek reģistrētas un klasificētas, tas ir, nosauktas un identificētas. Kopā tās veido **materiālo kultūru**, cilvēces mantojumu. Tādējādi mums nav nepieciešams dalīt to, ir tikai VIENS mantojums!

Šeit atkal būtu jāpiemin nemateriālā un nesataustāmā jēdziens, kas īpaši nozīmīgs Tālo Austrumu filozofijā. Arvien ierastākais termins „nemateriālā kultūra”, kurš pavisam nesen ieguvis savu UNESCO konvenciju, ir mazāk piemērots mūsu definīcijas vajadzībām, jo mēs jau kā patiesību pieņemam to, ka objektiem ir gan materiālā, gan nemateriālā puse. Mutiski tālāknodotās tradīcijas un prasmes var kļūt par kultūras mantojuma daļu vienīgi tāpēc, ka tām ir bijusi kāda materiālā izpausme, piemēram, demonstrācijas, dziesmas, teātra uzveduma vai grāmatas atkārtotā darbība; patiešām, tas attiecas pat uz kustīgo Fuko svārstu ekspozīcijā, kur „īstā lieta” ir kustība, nevis svārsts. Tomēr muzeoloģiskā diskusija par taustāmo un nesataustāmo kultūru ir ārkārtīgi nozīmīga, jo muzealizācija un vizualizācija rada specifiskas problēmas konkrētā līmenī.

Un vēlreiz: **abi divi** – dabas objekti (lietas, kas jau pastāv) un kultūras objekti (lietas, ko radījis cilvēks) – veido materiālo kultūru, materiālo mantojumu, kas ir muzeja darba pamats.

Atslēgvārdi: Objekts, muzeoloģija, mantojums, muzealizācija, ideja, vērtība, materiālā kultūra.

Kopsavilkums: Raksts sākas ar lietu/objektu definīciju, īpaši izceļot, ka tie ir būtiski tikai saistībā ar cilvēkiem un sabiedrību. Tiem ir divas puses: utilitārā funkcija un piedēvētās vērtības.

Pēc tam tiek definēta muzealizācijas būtība; šī procesa rezultātā lietas kļūst par muzeja objektiem jeb muzeālijām. Taču lietas pašas par sevi nekad nav pietiekamas; mums vienmēr ir vajadzīgi jēdzieni un idejas.